

وب پنهان

■ دکتر یزدان منصوریان^۱

عضو هیئت علمی گروه کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه تربیت معلم تهران



■ هنینجر، مورین. وب پنهان: راهنمای گام به گام جستجوی اطلاعات عمیق از اینترنت. ترجمه: زاهد بیگدلی، سمیه شریفی و علی نصرتی اردکانی. با همکاری امیر رضا اصنافی. تهران: چاپار و نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور. ۱۳۸۹، ۴۱۰ ص. شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۲۹۴-۴۴-۶

مقدمه

در دو دهه اخیر شبکه «جهان گستر وب»^۲ چنان بر ارتباطات انسانی و فرآیند تولید و انتشار اطلاعات تأثیر گذاشته، که معرفی و بررسی جنبه‌های مختلف این تأثیر موضوع صدها کتاب و هزاران مقاله مستقل بوده است. با این حال، حرف‌های نگفته هنوز بسیار است، و معرفی این پدیده و پیامدهای استفاده از آن، موضوعی درخور بررسی به‌شمار می‌آید. یکی از موضوع‌های مهم در این حوزه، فرآیند «اطلاع‌یابی در وب»^۳ و مسائل و مشکلاتی است که کاربران این شبکه با آن مواجه‌اند.

تأثیر هم‌زمان چهار عامل عمده، موجب بروز این مشکلات برای کاربران شده است. نخست آنکه منابع موجود در وب بسیار گسترده و متنوع بوده در فرمت‌های مختلف ارائه می‌شوند و از استاندارد مشخصی نیز پیروی نمی‌کنند؛ دوم اینکه به دلیل

«متمرکز نبودن و گسترش پذیر بودن»^۴ این شبکه و عدم کنترل بر روند ورود داده‌های جدید، هر روز بر حجم و تنوع منابع موجود افزوده می‌شود. سوم اینکه ابزارهای موجود جست‌وجو، توان و دقت لازم را برای بازیابی بهینه اطلاعات از این حجم عظیم ندارند؛ و سرانجام چهارمین عامل مربوط به مهارت‌های کاربران است، اکثراً مهارت‌های لازم برای استفاده بهینه از منابع و ابزارهای موجود را ندارند. در نهایت به دلیل تأثیر هم‌زمان این چهار روند، فرآیند بازیابی اطلاعات در محیط وب گاهی با مشکلات فراوانی همراه است به طوری که بسیاری از اطلاعات مفید از دسترس کاربران دور می‌ماند. این پدیده - «وب پنهان» یا «وب نامرئی»^۵ - تا کنون موضوع آثار متعددی بوده که کتاب «وب پنهان: راهنمای گام به گام جست‌وجوی اطلاعات عمیق از اینترنت» یکی آنهاست.

به نقل از شرممن و پرایس (۲۰۰۱، ص ۵۶): «وب پنهان بخشی از شبکه جهان گستر وب است، که عمدتاً شامل منابع اطلاعاتی غیرممتنی و پویا است. این منابع به دلایل مختلف، به طور موقت یا دائم از حوزه جست‌وجو و بازیابی موتورهای کاوش دور مانده‌اند. در نتیجه بازیابی اطلاعات موجود در آنها از طریق استفاده مستقیم از این موتورها میسر نیست. امکان بازیابی منابع وب پنهان یا برای موتورهای کاوش از نظر فنی میسر نیست، یا محدودیت‌های مالی مانع از نمایه‌سازی این منابع می‌شود.» به دلیل تأثیری که وب پنهان بر فرآیند اطلاع‌جویی در محیط وب می‌گذارد، تا کنون آثار متعددی درباره جنبه‌های مختلف این پدیده در زبان انگلیسی و فارسی منتشر شده است (مثل، پرایس و شرممن، ۲۰۰۱؛ پدلی، ۲۰۰۲ و ۲۰۰۱؛ منصوریان، ۱۳۸۲، ۱۳۸۳، ۱۳۸۴، ۲۰۰۴؛ فورد و منصوریان، ۲۰۰۶؛ منصوریان و دیگران، ۲۰۰۸). انتشار ترجمه کتاب «وب پنهان: راهنمای گام به گام جست‌وجوی اطلاعات عمیق از اینترنت» تلاشی ارزنده در زمینه ارتقاء دانش موجود در این زمینه به زبان فارسی است و متن حاضر به معرفی و بررسی این اثر می‌پردازد.

معرفی نویسنده و مترجمان اثر

نویسنده این اثر، خانم مورین هنینجر، استادیار «دانشگاه صنعتی سیدنی»^۶ استرالیا است و در حوزه «مدیریت دانش و

وب پنهان بخشی از

شبکه جهان گستر

وب است، که عمدتاً

شامل منابع اطلاعاتی

غیرممتنی و پویا است.

این منابع به دلایل

مختلف، به طور موقت

یا دائم از حوزه

جست‌وجو و بازیابی

موتورهای کاوش دور

مانده‌اند. در نتیجه

بازیابی اطلاعات

موجود در آنها از طریق

استفاده مستقیم از این

موتورها میسر نیست

اطلاعات»^۸ به تدریس و پژوهش اشتغال دارد. طبق وبسایت این دانشگاه، مهم‌ترین موضوعات پژوهشی مورد علاقه وی، عبارتند از: اطلاع‌جویی در محیط وب، فناوری موتورهای کاوش، کتابخانه‌های دیجیتال، ابرداده‌ها، مدیریت اطلاعات، مدیریت دانش، و جست‌وجو در پایگاه‌های اطلاعاتی.^۹ وی از سال ۱۹۹۷ با انتشار نخستین ویرایش کتاب خود تحت عنوان «فقط جست‌وجوی سطحی نکن: راهبردهای مؤثر پژوهش در شبکه»^{۱۰} وارد عرصه انتشارات در حوزه اطلاع‌جویی در محیط اینترنت شد. ویرایش دوم این کتاب در سال ۱۹۹۹ به بازار آمد. سپس در سال ۲۰۰۴ ویرایش نخست کتاب حاضر منتشر شد و در سال ۲۰۰۸ ویرایش دوم^{۱۱} آن منتشر گردید.

ترجمه این اثر با هدایت و مشارکت آقای دکتر زاهد بیگدلی، استاد دانشگاه شهید چمران اهواز انجام گرفته است. وی صاحب آثار فراوانی در حوزه‌های متعدد کتابداری و اطلاع‌رسانی است، و به‌ویژه در زمینه مهارت‌های جست‌وجو و اطلاع‌یابی، کتاب‌ها و مقالات ارزشمندی منتشر کرده است. از آن جمله می‌توان به ترجمه کتاب‌هایی نظیر «اصول و روش‌های جست‌وجوی برخط»، «جست‌وجوی اطلاعات در عصر اطلاعات: اصول و مهارت‌ها»، و ویراستاری «نظریه‌های رفتار اطلاعاتی» اشاره کرد. خانم سمیه شریفی، کارشناس ارشد کتابداری، و آقایان علی نصرتی اردکانی، کارشناس ارشد این رشته، و امیررضا اصنافی، دانشجوی دکتری این رشته، همکاران وی در ترجمه این اثر بوده‌اند.

معرفی کتاب

کتاب حاضر از هفده فصل تشکیل شده که حکایت از جامعیت اثر در پرداختن به موضوع مورد بحث دارد. سه فصل نخست در واقع مقدمه‌ای از کلیات مربوط به اینترنت و شبکه جهان گستر وب ارائه می‌کند، که معمولاً در آثار مربوط به اینترنت یافت می‌شود. مقدمه‌های متداول که اغلب با تاریخچه شکل‌گیری این شبکه از دهه ۱۹۶۰ و روند تکامل آن تا امروز همراه است، و از فرط تکرار،

یادآوری مجدد آن ملال‌آور است. اما گویی برخی از نویسندگان تکرار این تاریخچه را ضرورتی اجتناب‌ناپذیر می‌دانند. جای بسی خوشحالی است که در این اثر نویسنده مبداء این تاریخچه را از زمان شکل‌گیری اینترنت قرار داده و به قبل از آن نپرداخته است. فصل چهارم با عنوان «رده‌بندی و نمایه‌سازی اطلاعات دیجیتال» کمی جنبه تخصصی به کتاب می‌بخشد، و با طرح موضوعاتی نظیر «اصطلاح‌نامه‌ها» و «نمایه‌سازی استنادی» بحث کتاب را به مباحث رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی نزدیک‌تر می‌کند. فصل پنجم با عنوان «جست‌وجوی سطحی یا جست‌وجو» به تبیین فرآیند اطلاع‌جویی در محیط وب و انواع پرسش‌های ممکن کاربران در این فرآیند می‌پردازد. توضیحات ارائه شده در این فصل برای خوانندگان بسیار مفید و کاربردی خواهد بود، زیرا نویسنده به‌خوبی انواع جست‌وجوهای کاربران را در محیط وب تبیین و دسته‌بندی کرده، همچنین مقایسه دقیقی میان انواع جست‌وجوهای کتابخانه‌ای و کاوش‌های اینترنتی به عمل آورده است. جدول ۱-۵ در صفحه ۷۲ کتاب نمونه موفق از ارائه این مقایسه به شکلی موجز و دقیق است. سپس دو فصل بعدی اثر یعنی فصل‌های ششم و هفتم، با عناوین «راهنماها - ابزارهای مرورگر» و «پرتالها، ورتالها، و خدمات دروازه» به معرفی ابزارهای معمول جست‌وجو در محیط وب اختصاص دارند و در آنها انواع ابزارها نظیر راهنماها، پرتالها، ورتالها، و خدمات تحویل مدرک معرفی می‌شوند.

فصل هشتم کتاب با عنوان «جست‌وجوی منابع دیجیتال» به مرور مفاهیم بنیادی در فرآیند جست‌وجو و بازیابی اطلاعات از منابع الکترونیکی می‌پردازد. در این فصل منطق بولی، کوتاه‌سازی، ریشه‌گیری، عملگرهای مجاورت، ترکیب عملگرها، گسترش و محدودسازی جست‌وجو معرفی می‌شوند. نهمین فصل کتاب که با حجمی معادل چهار صفحه یکی از بزرگ‌ترین فصول کتاب است، به معرفی چگونگی عملکرد موتورهای جست‌وجو، چگونگی رتبه‌بندی مدارک بازیابی شده، و تقسیم‌بندی انواع موتورها می‌پردازد. فصل یازدهم با عنوان «محوه‌ها» توضیحاتی درخصوص گروه‌های بحث الکترونیکی، فهرست‌های پستی، وب ۲، وبلاگ‌ها و ویکی ارائه می‌کند.

در پایان فصل یازدهم خواننده بیش از نیمی از کتاب را مطالعه کرده است بی‌آنکه نشانی از موضوع اصلی که در عنوان کتاب وعده داده شده بیاید. به هر حال، به نظر می‌رسد نویسنده با ارائه فصول مقدماتی قصد تشریح حوزه مورد بررسی و آماده‌سازی ذهن خواننده برای ورود به موضوع اصلی را داشته است. اما این مقدمه با اختصاص حدود نیمی از کتاب کمی طولانی‌تر از حد معمول است. سرانجام در صفحه ۲۱۱ و شروع فصل دوازدهم، با عنوان «وب پنهان» کتاب وارد بحث اصلی خود می‌شود. در جدول ۱-۱۲ نویسنده پنج نوع منبع اصلی در وب پنهان را معرفی می‌کند، که عبارتند از: صفحات HTML پویا، قالب‌های غیر HTML، اطلاعات ناپایدار، آثار غیر تجاری و محتوای پایگاه‌های اطلاعاتی.





عنوان اصلی کتاب
«وب پنهان» است
اما از هفده فصل آن
فقط یک فصل (فصل
دوازدهم) اختصاصاً به
این موضوع می‌پردازد،
و شانزده فصل دیگر
مسائل جانبی را مطرح
کرده است

در صفحات بعد نویسنده به توصیف هر یک از این منابع می‌پردازد. البته در این فصل به انواع وب پنهان که شامل «وب مات»، «وب ملکی»، «وب خصوصی» و «وب واقعاً پنهان»^{۱۲} اشاره نشده است. شاید دلیل نویسنده برای رعایت اختصار در این زمینه و عدم پرداختن به جزئیات، همان‌طور که در صفحه ۲۱۳ اشاره کرده، رویکرد آموزشی کتاب باشد که نویسنده ضرورتی به طرح جنبه‌های فنی موضوع در آن ندیده است.

کیفیت ترجمه آن اثر. بر همین اساس، این مقاله از دو زاویه به معرفی و بررسی کتاب حاضر می‌پردازد. بدیهی است اگر در بیان ویژگی‌های متن اصلی به کمبود یا نقصانی اشاره شود، به هیچ وجه متوجه مترجمان نیست، چرا که آنها در ترجمه امانت‌دار بوده‌اند و متن را به شکل اصلی ترجمه کرده‌اند.

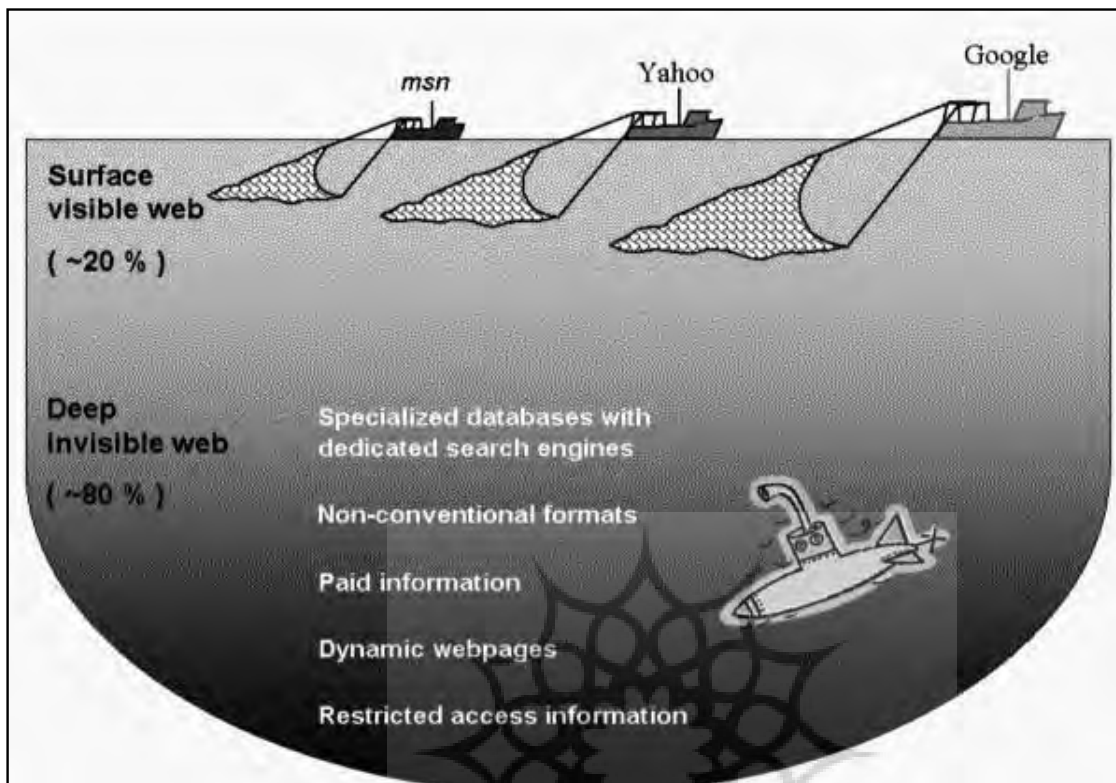
فصل سیزدهم با عنوان «کتابخانه‌های دیجیتالی» مروری گذرا بر این موضوع گسترده محسوب می‌شود. در این فصل کتابخانه‌های دیجیتالی و انواع آن تعریف و تعدادی از آنها معرفی شده است. فصل چهاردهم، اشاره‌ای شتابزده به موضوع «مالکیت معنوی» دارد و در آن به حق تألیف، جنبش دسترسی آزاد و استناد به منابع اینترنتی اشاره می‌شود. سه فصل پایانی که یکصد صفحه از حجم ترجمه اثر را به خود اختصاص داده است به معرفی اطلاعات اینترنتی در سه حوزه اطلاعات پزشکی، اطلاعات تجاری و اطلاعات آموزشی پرداخته است. به نظر می‌رسد قصد نویسنده از تدوین این سه فصل معرفی نمونه‌هایی از منابع وب پنهان و چگونگی استفاده از آنها است که مروری بر این فصول نشان از موفقیت وی در این زمینه دارد. موفقیتی که به خوبی در ترجمه نیز منعکس شده است.

در مجموع گردآوری مطالب مرتبط با وب پنهان در یک اثر واحد می‌تواند برای علاقه‌مندان به این موضوع جالب باشد. ضمناً تألیف کتاب‌هایی نظیر این، راهکاری برای نشان دادن جایگاه کتابداران در عصر فناوری اطلاعات تلقی می‌شود. زیرا گواهی بر سودمندی نقش کتابداران در راهنمایی و هدایت کاربران در یافتن منابع اطلاعاتی به شمار می‌آیند. اما مثل هر اثر دیگر شاید نکاتی از ذهن نویسنده دور مانده که می‌توانست در ارائه بهتر مطالب مفید باشد.

نخست اینکه عنوان کتاب با محتوای آن هم‌خوانی لازم را ندارد. آنچه در عنوان و به‌ویژه عنوان اصلی، آمده منعکس کننده محتوای اثر نیست. عنوان اصلی کتاب «وب پنهان» است اما از هفده فصل آن فقط یک فصل (فصل دوازدهم) اختصاصاً به این موضوع می‌پردازد، و شانزده فصل دیگر مسائل جانبی را مطرح کرده است. علاوه بر این در همان یک فصل نیز وجوه مختلف پدیده وب پنهان و دلایل بروز آن به روشنی تبیین نشده است. در واقع کتاب بیش از آنکه درباره وب پنهان باشد، در خصوص روش‌های اطلاع‌جویی در اینترنت است. خوشبختانه افزودن عنوان فرعی کمی از این نقص کاسته و خواننده می‌تواند تا حدودی محتوای کتاب را پیش‌بینی کند. اما انتظار می‌رود عنوان اصلی

نکاتی در خصوص متن اصلی

معرفی و بررسی آثار ترجمه شده دو جنبه جداگانه دارد. یکی مربوط به ویژگی‌های متن اصلی است، و دیگری مربوط به چگونگی و



کتاب حاضر به دلیل آنکه پدیده وب پنهان را در کنار مباحث مربوط به آن در یک اثر واحد مطرح کرده، ارزش ترجمه داشته و انتخاب مترجمان، انتخابی شایسته و بجا بوده است

منعکس کننده محتوای کتاب و رویکرد غالب آن باشد. مشارکت ایشان در این ترجمه کاستی‌ها به حداقل رسیده است. فقط نکاتی در برگردان مطالب وجود دارد که در اینجا به تعدادی از آنها اشاره می‌شود.

در برخی قسمت‌ها، ترجمه کمی به سمت و سوی برگردان «کلمه به کلمه» و به عبارتی «ترجمه تحت اللفظی» گرایش پیدا کرده، و از سلاست متن فارسی کاسته است. مثلاً در بند آخر صفحه ۲۴ جمله «... سال‌ها پیش از من خواسته شد که آینده اینترنت را پیش‌بینی نمایم...» نوع بیان مطلب بیش از آنکه فارسی سلیس باشد، ترجمه کلمه به کلمه انگلیسی است، که در نهایت جمله برای خواننده تا حدودی غریب و نامفهوم به نظر می‌رسد. در ترجمه برخی مفاهیم نیز مترجمان می‌توانستند بدون آنکه نگران عدم وفاداری به متن اصلی باشند، از معادل‌های آشناتری در زبان فارسی استفاده کنند. مثلاً در صفحه ۲۵ در برگردان استعاره «سوزن در کومه علف خشک» می‌توان از معادل آشناتر آن یعنی «سوزن در انبار کاه» استفاده کرد.

در برگردان برخی واژه‌های عام معادل‌هایی نه چندان مناسب دیده می‌شود. معادل‌هایی که الزاماً غلط نیستند، اما گزینه‌های بهتری برایشان وجود دارد. مثلاً در صفحه ۱۷۱ به کار تونی در مجله «تیویورکی» اشاره می‌شود که در واقع منظور همان «کاریکاتور» است. در فارسی کارتون اشاره به انیمیشن (نقاشی متحرک) دارد و اگر منظورمان کاریکاتور است، بهتر است از همان واژه کاریکاتور استفاده کنیم. در مثالی دیگر در صفحه ۱۹۸ واژه Popular Site به‌عنوان «سایت عامه‌پسند» ترجمه شده، درحالی که تأکید نویسنده بر «محبوبیت و پرطرفدار بودن»

همچنین، مخاطب این اثر نیز به روشنی مشخص نیست. این اثر حجیم‌تر مفصل‌تر از آن است که برای کاربران تازه‌کار و کم تجربه به‌عنوان راهنمایی سریع مفید باشد. ارائه بحث‌های جانبی و مقدماتی نیز برای کاربران با تجربه و آشنا با محیط وب ضرورتی ندارد.

علاوه بر این، نویسنده در تدوین تعدادی از فصل‌های کتاب بسیار شتابزده عمل کرده است. مثلاً، فصل چهارم که به موضوع «مالکیت معنوی» پرداخته، تنها پنج صفحه دارد و چنان گذرا و سطحی موضوع را مطرح می‌کند، که بسیاری از وجوه آن ناگفته باقی می‌ماند. اگر این شتابزدگی برای جلوگیری از حجیم‌تر شدن متن بوده، نویسنده می‌توانست با معرفی چند اثر خواننده را به آنها ارجاع دهد. ضمناً در مجموع تعداد و تنوع منابع استناد شده در انتهای کتاب بسیار محدود و محدود است. اگر محور اصلی وب پنهان است، انتظار می‌رود منابع مورد استناد از جامعیت بیشتری برخوردار باشند. اگر محور کتاب، آن‌گونه که هست، به فرآیند اطلاع‌جویی در اینترنت اختصاص یافته، نویسنده نیز می‌توانست به منابع بیشتری استناد کند.

نکاتی در خصوص ترجمه این اثر

ترجمه هرگز کار سهل و آسانی نبوده و نیست. دشواری‌های ترجمه به حدی است که نمی‌توان انتظار داشت برگردان یک اثر از زبانی به زبان دیگر بدون عیب و نقص باشد. خوشبختانه با توجه به تجربه آقای دکتر بیگدلی در ترجمه آثار تخصصی کتابداری و

11. The Hidden Web: Finding Quality Information on the Net
12. Opaque Web, Proprietary Web, Private Web and Truly Invisible Web

سایت مورد نظر بوده است. «عامه‌پسند بودن» در زبان فارسی بیش از آنکه دلالت بر محبوبیت و پرطرفداری چیزی داشته باشد، دلالت بر غیر حرفه‌ای بودن و عام بودن آن دارد. همین مشکل در ترجمه برخی از واژه‌های تخصصی نیز به چشم می‌خورد.

مآخذ

۱. لارج، آندرو، لوسی تد، و ریچارد هارتلی (۱۹۹۹) «جست‌وجوی اطلاعات در عصر اطلاعات؛ اصول و مهارت‌ها». ترجمه زاهد بیگدلی. ۱۳۸۲. ویراسته زهیر حیاتی. تهران: کتابدار.
۲. منصوریان، یزدان. (۱۳۸۲) «وب پنهان چیست و چه اهمیتی دارد؟» نما: مجله الکترونیکی پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران. دوره ۲، ش. ۱، http://ejournal.irandoc.ac.ir/browse.php?mag_id=44&slc_lang=fa&sid=1 بازدید (۱۳۸۹/۴/۱۰)
۳. منصوریان، یزدان. (۱۳۸۲). نگاهی به جنبه‌های مختلف وب نامرئی: مروری بر پژوهش‌ها. ارائه شده در سمینار وب سایت کتابخانه‌ها: طراحی و ارزشیابی، ۸۲/۱۰/۲۴. مجموعه مقالات همایش‌های انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران، جلد دوم. ص ۲۷۰-۲۵۱.

۴. منصوریان، یزدان. (۱۳۸۳) «اینترنت پنهان و منابع اطاعاتی نهفته در اعماق نامرئی شبکه جهان گستر وب». فصل‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی. ش ۲۵، ص ۴۲-۲۵.
۵. منصوریان، یزدان. (۱۳۸۴) «تدوین مدل اطلاع‌یابی کاربران در محیط وب پنهان». فصل‌نامه کتاب. شماره ۶۳، ص ۷۵-۸۶.
6. Ford, N. and Mansourian, Y. (2006). "The invisible web: An empirical study of 'cognitive invisibility'". *Journal of Documentation*, Vol. 62 No. 5, pp. 584-596.
7. Mansourian, Y. (2004). "Technical and non-technical aspects of the Invisible Web". *Informology*, Vol. 1, No 2, pp. 221-237.
8. Mansourian, Y. (2006). Information Visibility on the Web and Conceptions of Success and Failure in Web Searching. PhD thesis, Department of Information Studies, University of Sheffield, Sheffield;

9. Mansourian, Y., Ford, N., Webber, S. Madden, A. (2008). "An integrative model of 'information visibility' and 'information seeking' on the Web". *Program: Electronic Library and Information Systems*. Vol. 42 No. 4, pp. 402-417.
10. Pedley, P. (2001). "The Invisible Web: searching the hidden parts of the Internet". Aslib.
11. Pedley, P. (2002). "Why you can't afford to ignore the Invisible Web". *Business information review*, Vol. 19, No. 1, PP. 23-31.
12. Sherman, C. & Price, G. (2001). "The Invisible Web: Uncovering Information Sources Search Engines Can't See. CyberAge Book.

همچنین استفاده مکرر از فعل «می‌باشد» و سایر ترکیبات آن مثل «می‌باشید» و «می‌باشند» به سلاست متن آسیب زده است. در صفحه ۳۲۳ «فرهنگ درست‌نویسی سخن» آمده است: «کاربرد فعل «می‌باشد» در نوشتارهای فارسی تقریباً تازه است و با گسترش مکاتبه‌های اداری، رواج یافته است. در متون معتبر قدیمی به ندرت از این فعل استفاده شده است. در زبان گفتار نیز به کار نمی‌رود. در زبان معیار بهتر است از مصدرهای «استیدن» و «هستیدن» استفاده کنیم. یا لاقلاً خیلی زیاد و در مواقع غیرضروری آن را بکار نبریم.»

از سوی دیگر استفاده از تصاویر سایت‌ها یکی از امتیازهای این اثر محسوب می‌شود، اما مترجمان از تصاویری استفاده کرده‌اند که به نظر نمی‌رسد در متن اصلی آمده باشد. این روش شاید برای تبیین موضوع مفید باشد، اما کتاب را از حالت ترجمه خارج می‌کند.

سخن پایانی

کتاب حاضر به دلیل آنکه پدیده وب پنهان را در کنار مباحث مربوط به آن در یک اثر واحد مطرح کرده، ارزش ترجمه داشته و انتخاب مترجمان، انتخابی شایسته و بجا بوده است. با این حال توجه مفرط نویسنده در ارائه مطالب جانبی وی را تا حدی از پرداختن به موضوع اصلی اثر باز داشته است. بر این اساس به انتظاری که عنوان اثر در ذهن خواننده ایجاد می‌کند به خوبی پاسخ داده نمی‌شود. با این حال اثر حاضر از این جهت که نشان می‌دهد در عصر گسترش فناوری اطلاعات، چگونه کتابداران می‌توانند به کاربران اینترنتی در بازیابی بهینه منابع کمک کنند اثری در خور توجه و مفید به‌شمار می‌آید.

پی‌نوشت‌ها

1. mansourian@tmu.ac.ir
2. The World Wide Web (WWW)
3. Information Seeking/Searching on the Web
4. Distributed, decentralized and Extensible
5. Hidden Web or Invisible Web
6. Maureen Henninger
7. University of Technology, Sydney (<http://www.uts.edu.au/>)
8. Information and Knowledge Management
9. Web-based information searching, search engine technology, digital libraries, metadata, information management, knowledge management, and database searching
10. Don't Just Surf: Effective Research Strategies for the Net

اثر حاضر از این جهت
که نشان می‌دهد در
عصر گسترش فناوری
اطلاعات، چگونه
کتابداران می‌توانند به
کاربران اینترنتی در
بازیابی بهینه منابع
کمک کنند اثری در
خور توجه و مفید
به‌شمار می‌آید